

Hər atanın, hər ananın cəmiyyət qabağında, elə Allahın da yanında birinci borcu insanlığı uca tutan, insan adına hörmət gətirən övlad böyütməkdir. Şərəfli ömür yaşamağı özünə borc bilən hər bir övlad ulu Yaradandan aşağı həm də atanın, ananın əsəridir.

Böyük ailənin başçısı olub, el içində hörmət və nüfuz qazanmış, şirin sözü-söhbəti, dadlı-duzlu şeirləri ilə Qazax mahalında ad-san qazanmış Qoca Coşqun - Məhəmmədəli Yolçuyev dünyasını çoxdan dəyişib, ancaq namı, nişanı bədahətən dediyi şeirlərində və həm də ağıllı övladlarında (hər halda Elmanı, Hüseyini, Vidadini... yaxşı tanıyıram. Səmimi, mehriban insanlardır, ən başlıcası atalarının adları ilə fəxr etdiklərini, qürur duyduqlarını hiss edirəm) ömrünü davam etməkdədir. Qazax, Ağstafa tərəflərdə xalq şairi Nəriman Həsənzadənin dediyi kimi onun şeirləri bu gün də məclislərin bəzəyidir, dildən-dilə, ağızdan-ağıza keçib el məsəlinə çevrilməkdədir.

“Qoca Coşqun” təxəllüsü ilə bədahətən şeirlər deyən Məhəmmədəli Yolçuyevin elə təxəllüsünə uyğun coşqun təbiəti olub. Gördüyü, duyduğu həyat hadisələrinə yerində poetik bəzək vurub.

...Təzə bir adətdi, düşübdü kəndə,
qoy mən deyim, söz qalmasın sinəmdə.
Axır vaxt sünnətdə, toy məclisində,
arağı, çaxırı “say” əvəz edir.

Onun şeirlərinin əsas məziyyəti - həyatın kəm-kəsirlərinə, uca dəyərləri ucuz edən, gözdən salan əməllərə ironik münasibəti ilə xarakterizə olunur. Qoca Coşqun - Məhəmmədəli Yolçuyev bəzən sarkazmdan, sərt tənqiddən istifadə etsə də, əsasən, yumorla, incə gülüslə insanların düşüncəsinə təsir etmək istəyir, xəfif yumorla şən gülüslə qəhrəmanlarını diqqətə çəkir. Onun “Toy” mənərəsini göstərən şeirinin qəhrəmanları bu gün də məclislərimizdə görünür. Əsil həyat həqiqətini göstərən bədii sözün dəyəri elə bundadır ki, onun əsas qaynağı həyatdır. Qoca Coşqun çox uzaq keçmişdə qalsa da, sözü günümüzün mənərəsi ilə üz bəzəyir dilləşə bilir:

SÖZÜN SÖNMƏYƏN OCAĞI

...Çay paylayan baxır sola, həm sağa,
göz gəzdirir gah yuxarı-aşağa.
İki rəng də çay gətirir qabağa,
“bir manat ovcuma qoy” əvəz edir.

Xalq şairi Nəriman Həsənzadə 70 ildən o üzə baxıb yaddaşının gözü ilə bizdən uzaqlaşmış tarixi çox səmimi xatirələri ilə kitabın ön sözünü yazıb və bu yazıda biz Qoca Coşqunun obrazını kifayət qədər dolğunluğu ilə görə bilirik. Beləliklə, “Qoca Coşqun” (2021) kitabının təqdimat yazısı bizi də Qoca Coşqun - Məhəmmədəli Yolçuyevin aləminə aparır: “... Qoca Coşqun - bu imza ilə satirik şeirlər yazan, elə bu imza ilə də el-oba arasında tanınan Yolçuyev Məhəmmədəli Hüseyin oğlu, atamın bacısı oğluydu. Mən onun dayısı oğlu, o da mənim mamam oğlu (başqa bölgələrdə bibioğlu da deyirlər).

Atamı çox erkən, bir yaşında ikən itirdiyimdən məni anam böyüdüdü: O da tək, sən də tək. Qohumlarımız Ağstafa, Qazax rayonlarının müxtəlif kəndlərində yaşadığından, gediş-gəliş olmadığı üçün, yaxından tanıya bilməmişəm.

Orta məktəbi Ağstafa rayonunun Kirovkənd (indiki Vurğunkənd) deyilən kəndində, yataqxana şəraitində oxuyurdum, sonuncu - onuncu sinifdə.

Onda “Qoca Coşqun”, mamam oğlu məni yataqxanadan çıxardıb öz evlərinə apardı. Evdə öz xanımına, uşaqlarına da tapşırırdı ki, dayımın yeganə oğludu. Mənə evlərinə bir otaq da ayırdı. Gözəl şərait yaratdı. Mamaoğlu özü böyük bir ailənin başçısıydı. Həyat yoldaşı Gürcüstanın Axalski türklərindən olan Dalçınar xanım “Qəhrəman ana” adını almışdı. O evdə yaşadığım müddətdə o “ilahi” qadın mənə analıq-bacılıq etmiş, övladlarından ayırmamışdı.

“Qoca Coşqun”u Məhəmmədəli dayı, - deyə çağırırdım. Kəndin hesabdarıydı. Satirik qələmindən çəkinirdilər. O, gəncliyində bizim Qıraç Kəsəmən kəndində, İsrail Ağanın da hesabdarı olmuşdu. Mənə qaçaq Kərəmdən, İsrail Ağadan olduqca maraqlı söhbətlər edərdi. İri həcmli “İsrail Ağa” poeməsindən parçalar da oxumuşdu. “Qoca Coşqun”un hazırda müxtəlif sahələrdə işləyən beş oğlu, üç qızı, nəvə və nəticələri yaşayır. Şair atalarının, babalarının xatirəsini əziz tuturlar.

Təəssüf edirəm ki, bu günə kimi onun şeirləri ayrıca kitab şəklində nəşr olunmamışdır. Böyük oğlu Yolçuyev Elman Məhəmmədəli oğluna minnətdaram ki, şairimizin əlyazmalarını toplayıb, saxlayıb, çoxsunu da sinədəfdər bilir.

1949-cu ildən bəri bu şeirlərdən söhbət getmir. 70 ildən artıq bir vaxt keçib.

Hörmətli qələm dostumuz şair Rəfail İncəyurda təşəkkürümü bildirirəm. Kitabın redaktorluğunu, nəşrinə hazırlığı öz öhdəsinə götürmüşdür. Burada şairin əsərlərindən kiçik fraqmentlər misal gətirmək istəyirəm ki, haqqında müəyyən təsəvvür yarana bilsin. Bizim nəslimizin birinci qələm götürüb yazan şairi “Qoca Coşqun” öz fitri istedadıyla onu tanıyanların rəğbətini qazanmış, böyük hörmət-izzət sahibi olmuşdur”.

(Davamı 16-cı səhifədə)

SÖZÜN SÖNMƏYƏN OCAĞI

(Əvvəli 5-ci səhifədə)

Qoca Coşqunun tale yolu əzabkeşlikdən keçib. Çox böyük ailənin başçılığını axırcan şərəflə daşıyıb, özü də dolanışığının lərdinə qısılıb qalmayıb. Sözünü açıq deməyi bacarıb. Onun mənəşə sahibi "Kərimov" adlı məmura yazılmış şeirinin dadı-luzu bir tərəfə, elə mahiyyəti də müasirdir. Sanki bu gün dövlət malını, xalq əmək-akını talayanların simasını görürük:

...Hələ gözləyirəm işin dalını,
əliəyriyə axır halını.

Koprativə gələn dövlət malını
dükanlara satıb baha, yazmıram.

...İstəyirsən pasport alasan hələ,
İki onluq gərək verəsən ələ.

Yoxsa səni salacaqlar get-gələ,
gah bu günə, gah sabaha, yazmıram.

Obrazın təqdim olunan cizgiləri o qədər dəqiqdir ki, az qala şeiri oxumağı saxlayıb mən də bu adamı tanıyıram demək istəyir-sən.

...Gör neçə Qoca Coşqunlar gəlib-gedib dünyadan, amma söz yaşarıdır. O söz yaşarıdır ki, hər kəsin qəlbinin tellərinə dəyir, ruhunu oxşayır. Hər halda Qoca Coşqun sözü ilə qəlbimizə, ruhumuza çox doğma-dır.

Müdrüklərin ruhuna salam olsun...

Əli Rza

18.05.2021

